

RAPPORT 574

Archeologienota Tongeren Heurstraat

Uitvoer van erosiebestrijdende maatregelen

Deel 2: Programma van maatregelen

Dirk Pauwels, Thomas Himpe en Petra Driesen
Maart 2018

DEEL 2. PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

1. Gemotiveerd advies

1.1 Volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek

Tot op heden kon enkel een vooronderzoek in de vorm van een bureauonderzoek (201A141) en een landschappelijk bodemonderzoek (2018B273) uitgevoerd worden. Deze hebben betrekking op het te ontwikkelen terrein, kadastraal gekend als Tongeren 13de afdeling (Diets-Heur), sectie A, nummer 393C.

De zone ter hoogte van de geplande bodemingrepen neemt een oppervlakte in van 1975 m², op een ca. 1,8 ha groot perceel in de (But)beekvallei, vlakbij het kruispunt van de beek, de Heursstraat en de Kuilenstraat.

Op basis van het bureauonderzoek en het landschappelijk bodemonderzoek is het mogelijk om met voldoende zekerheid een uitspraak te doen over het feit dat de geplande bodemingrepen met hoogstwaarschijnlijk zekerheid geen verstoring zullen veroorzaken aan het eventueel aanwezige archeologische erfgoed.

1.2 Duiding en waardering van de archeologie in het projectgebied

De gegevens verzameld in het bureauonderzoek laten tot op zekere hoogte toe een archeologische verwachting voor het projectgebied te formuleren. Deze verwachting is laag voor alle periodes. Het bureauonderzoek heeft de ontegensprekelijke aanwezigheid van waardevol archeologisch erfgoed niet kunnen substantiëren, maar anderzijds ook niet de volledige afwezigheid ervan of verstoring ervan in het verleden kunnen aantonen.

Hiertegenover staat dat de dikte van het pakket colluvium, dat als beschermende buffer bij de geplande bodemingrepen kan werken, op basis van het bureauonderzoek niet gekend was.

Tijdens het landschappelijk booronderzoek bleek vervolgens dat er tot op een diepte van minstens 2 m³¹ onder het huidige maaiveld geen bewaarde moederbodem kon worden vastgesteld en colluvium aanwezig was.

1.3 Impact van de geplande bodemingrepen

De geplande bodemingrepen i.h.k.v. de erosiebestrijdingsmaatregelen zijn hogerop beschreven en omvatten de aanleg van een aarden dijk en erosiepoel met bijhorende geul. In totaal zal ongeveer 1675 m² van het ca. 1975 m² grote onderzoeksgebied bodemingrepen ondergaan.

Voorafgaand aan de aanleg van de dijk zal over het voorziene oppervlakte van circa 1675 m² de teelaarde verwijderd worden en machinaal worden ontzood. De dikte van de bouwvoor wordt geschat op 30 cm - 40 cm. Daarnaast wordt ook een erosiepoel aangelegd waarvoor ca. 30 cm wordt verwijderd. Tenslotte wordt ook een ca. 30 cm diepe geul met schuine wanden en een vlakke bodem uitgegraven.

Diepere bodemingrepen zijn voorzien ter hoogte van een damwand (ca. 12 m²), in het zuidelijke gedeelte van de dijk, en zal gepaard gaan met bodemingrepen tot 1 m diep (geheide palen). Verder wordt de poel (zie *supra*) uitgerust met een stuwput die tot op een diepte van 1,6 m onder het maaiveld komt te liggen.

De effectieve verticale impact van de bodemingrepen is dus vrij beperkt, in de zin dat de verschillende onderdelen van het project enkel een verwijdering van (een deel van) de bouwvoor impliceren. In de mate dat de bodemingrepen effectief de volledige bouwvoor zouden verwijderen kunnen de ingrepen een negatief effect hebben op het archeologisch bodemarchief.

³¹ Een boring kon door de aanwezigheid van een steen niet dieper dan 1,6m beboord worden. Ook hier reikte het colluvium met hoogstwaarschijnlijke zekerheid dieper.

Het landschappelijk bodemonderzoek toonde echter aan dat het colluviumpakket overal voldoende dik (gemiddeld 2 m) blijkt te zijn, waardoor het mogelijk aanwezige archeologisch bodemarchief tijdens de geplande werken niet geroerd zal worden.

1.4 Conclusie

Op basis van het bureauonderzoek werd vastgesteld dat er sprake was van een laag potentieel ten opzichte van alle periodes.

Uit het booronderzoek bleek vervolgens dat er tot op een diepte van 2 m³² onder het huidige maaiveld geen bewaarde moederbodem kon worden vastgesteld. Als men de diepte van de toekomstige bodemingrepen in acht neemt, met een gemiddelde diepte van 30 cm en enkel ter hoogte van de damwand en stuwput een verstoringsdiepte van 1 tot 1,6 m bereikt, dan is het aanwezige colluviumpakket over het gehele onderzoeksterrein dikker dan de verstoringsdiepte van de geplande bodemingrepen. Het mogelijk aanwezige archeologisch bodemarchief wordt tijdens de geplande werken daarom niet geroerd.

Op basis hiervan, in combinatie met de lage archeologische potentie van het onderzoeksterrein, wordt voor het onderzoeksgebied geen vervolgonderzoek geadviseerd.

De aannemer/uitvoerder van de werken is gehouden aan de meldingsplicht van archeologische vondsten. Deze melding van archeologische toevalsvondsten is wettelijk verplicht. De context zit vervat in artikel 5.1.4 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. De vinder is verplicht om de vondst binnen de drie dagen te melden aan het agentschap Onroerend Erfgoed en beschermt de vondst en haar vindplaats tot tien dagen na het vinden.

³² Een boring kon door de aanwezigheid van een steen niet dieper dan 1,6m beboord worden. Ook hier reikte het colluvium met hoogstwaarschijnlijke zekerheid dieper.

BIBLIOGRAFIE

BAUWENS-LESENNE, M. (1968) *Bibliografisch repertorium van de oudheidkundige vondsten in Limburg, behoudens Tongeren-Koninksem (vanaf de vroegste tijden tot de Noormannen)*, Brussel, p.37-39.

BRULET, R. (red.) (2008) *Les Romains en Wallonie*, Bruxelles.

CGP: Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 2.0.

DANIELS P. & J. PAQUAY (reds) (1914) *Inventaire archéologique des objets existants dans les édifices publics, fascicule 1. Canton de Tongres A-M*, Hasselt.

DE CLERCQ W., BASTIAENS W., DEFORCE K., DESENDER K., ERVYNCK A., GELORINI V., HANECA K., LANGOHR R. EN VAN PETEGEM A. (2001) Waarderend en preventief archeologisch onderzoek op de Axxes-locatie te Merelbeke (prov. Oost-Vlaanderen): een grafheuvel uit de Bronstijd en een nederzetting uit de Romeinse periode, *Archeologie in Vlaanderen VIII*, 123 – 164.

DEEBEN, J. & RENSINK, E (2005) Het Laat-Paleolithicum in Zuid-Nederland.

DE GEYTER, G. (2001) *Toelichtingen bij de geologische kaart van België. Vlaams Gewest. Kaartblad 34-Tongeren. 1:50.000*, Brussel.

DERU X., THIEBAUX, A., PICAUVET, P. & GOEMAERE, E. (2014) La villa des Trois Hayes à Heure-le-Tixhe (Diets-Heur, Tongeren). Les sondages de Xavier Debras, in *Vie Archéologique* 73, 115-147.

DE MAYER, R. (1937-1940) De overblijfselen der Romeinse villa's in België, (*Rijksuniversiteit te Gent. Werken uitgegeven door de Faculteit van de Wijsbegeerte en Letteren, 82 en 90*), Gent.

DE SCHAETZEN, PH. (1951) De Romeinen in Haspengouw, in Ulrix F. (red.), Limburgs Haspengouw. *Bundel studiën uitgegeven bij gelegenheid van de honderdste verjaardag der stichting van het Koninklijk Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap te Tongeren*, Hasselt, 47-75.

HANECA, K., DEBRUYNE S., VANHOUTTE S. EN ERVYNCK A. (2016) Archeologisch vooronderzoek met proefsleuven. Op zoek naar een optimale strategie. (*Onderzoeksrapport 48, OE*), Brussel.

HUYBRIGTS, F. (1911) Compte-rendu des fouilles faites durant l'année 1910-1911, in *Bulletin de la Société Scientifique et Littéraire du Limbourg*, 29, p. 277-290.

LEUS, B. & VANDEWAL, S. (2005) *1000 jaar Vrerem*, Tongeren.

PAQUAY, J. (1909) *Les paroisses de l'ancien concile de Tongres y compris les conciles de Hasselt et de Villers-l'Évêque démembrés du même concile*, in Bulletin de la Société d'Art et d'Histoire du Diocèse de Liège.

SEVENANT, M. e.a. (2002) *Ecodistricten: Ruimtelijk eenheden voor gebiedsgericht milieubeleid in Vlaanderen*, I-III, Brussel.

SEVERIJNS P., (1988) *Een greep uit de geschiedenis der kerkdorpen, in: 2000 jaar Tongeren. 15 vóór Chr. tot 1985*, Hasselt.

SEVERIJNS P. & S. VANDEWAL (2008) Het verhaal van de Tongerse kerkdorpen (vervolg). De Luikse heerlijkheden Vrerem en Diets-Heur, in *Tongerse Annalen*, 22, 4, 62-65.

TOL A.J., VERHAGEN J.W.H.P. & VERBRUGGEN M. (2012) Leidraad inventariserend veldonderzoek. Deel: karterend booronderzoek versie 2.0.

VANDEWAL S., VANDOREN, V. en HOUTACRES, J. (2013) Sint-Cunibertuskerk Diets-Heur, (*Inventaris Roerend Patrimonium*, 9), Tongeren.

VAN RANST E. EN SYS C. (2000) *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen*, Gent.

VANSTRAELEN, A. (2000) *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 34-Tongeren*, Leuven.

VERHAGEN, J.W.H.P., RENSINK E. & CROMBÉ PH. (2011) Optimale strategieën voor het opsporen van Steentijdvindplaatsen met behulp van booronderzoek. Een statistisch perspectief (*Rapportage Archeologische Monumentenzorg* 197).

VERHOEVEN,M., G.R. ELLENKAMP & D.M.G. KEIJERS (2010) Een archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart voor de gemeente Echt-Susteren. Deelrapport II: Landschap en archeologie, *RAAP-rapport. 1951*.

Websites:

dov.vlaanderen.be

klip.agiv.be

<http://cai.onroerendergoed.be>

<http://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1024695¶m=inhoud&ref=search>

<http://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1023317¶m=inhoud&ref=search>

<https://geo.onroerendergoed.be/>

<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten>

<https://inventaris.onroerendergoed.be/thesaurus>

https://www.onroerendergoed.be/assets/files/content/images/Code_van_Goede_Praktijk.pdf

https://www.onroerendergoed.be/assets/files/projects/downloads/Begrippenlijst_feb2013.pdf

https://www.onroerendergoed.be/assets/files/news/downloads/stroomschema_stedenbouwkundig-verkaveling_v7.pdf

www.cartesius.be

www.geopunt.be

www.onroerendergoed.be/assets/files/content/downloads/140915_LV_RWO_Brochure_regelgeving.pdf

<https://www.vlaanderen.be/nl/publicaties/detail/quartairgeologische-kaart-kaartblad-34-35-42-tongeren-met-toelichting>

<http://balat.kikirpa.be/object/66899>

